

Aan: Algemene Commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

Betreft: AO IMVO 31 mei

Amsterdam, 22 mei 2017

Geachte Kamerleden,

Op 31 mei vindt het AO IMVO plaats. Dat is voor het MVO Platform aanleiding om onze visie te geven op de voortgang van het MVO-beleid. Het MVO Platform is de coalitie van maatschappelijke organisaties en vakbonden actief op het terrein van internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen. De namen van de lidorganisaties treft u onderaan deze brief en voor meer informatie kunt u terecht op www.mvoplatform.nl.

We gaan hieronder eerst in op de wijze waarop het Nederlandse beleid belangrijke internationale MVO-normen in praktijk brengt en op het IMVO-convenantenbeleid. Vervolgens stippen we kort enkele andere onderwerpen aan zoals mededinging, Europees MVO-beleid en MVO in economische missies. We hopen dat u deze informatie betreft bij het debat op 31 mei.

OESO-richtlijnen

Internationale MVO-normen waaronder de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen zijn het fundament onder het Nederlandse MVO-beleid. In de beleidsvisie 'MVO Loont' (2013) verwoordde het nu demissionaire kabinet de ambitie dat 90 procent van de grote Nederlandse bedrijven zich committeert aan de OESO-richtlijnen. Uit recente onderzoeken¹ bleek dat 30 procent van een groep beursgenoteerde bedrijven en slechts 11 procent van de bedrijven die meedoen aan de transparantiebenchmark zich (volledig) committeert aan naleving van de OESO-richtlijnen. De minister stelt in de verzamelbrief IMVO van 16 februari dat contact is gezocht met 19 beursgenoteerde bedrijven, waarop deze verbetering beloofden. Dat is positief, maar de onderzoeksgroep kan beschouwd worden als steekproef en dan moeten we constateren dat, ook na toezeggingen van deze 19 bedrijven, een flinke uitdaging blijft bestaan om de bekendheid van, en vooral de naleving van de OESO-richtlijnen te waarborgen.

NCP en bekendheid OESO-richtlijnen

In 2016 vergeleek de OESO de 46 NCP's² wereldwijd en deed aanbevelingen voor verbeteringen. Naast positieve waardering van het Nederlandse NCP in vergelijking met andere NCP's, constateert de OESO in haar oordeel dat de bekendheid van de OESO-richtlijnen achterblijft. De minister verwacht dat ook vakbonden en maatschappelijke organisaties een bijdrage leveren aan de bekendheid van de OESO-richtlijnen. Deze zijn hiertoe zeker bereid en leveren al een bijdrage, maar signaleren tegelijkertijd dat er kansen blijven liggen waar de overheid zélf het bedrijfsleven kan informeren:

- Veel beleid dat (mede) gericht is op het bedrijfsleven, maakt geen of nauwelijks melding van de OESO-richtlijnen. Voorbeelden zijn het recente plan van aanpak voor de SDG's, en het 'bedrijvenbeleid' van EZ. De OESO-richtlijnen zouden consistent onderdeel moeten zijn van alle beleid dat zich richt op het bedrijfsleven

¹ Onderzoek 1: VBDO, in opdracht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.: [Nieuwsbericht Een derde genoteerde bedrijven committeren zich aan OESO-richtlijnen](#) en onderzoek 2: Transparantiebenchmark 2015, De Kristal 2015, p. 39

² Alle landen die de OESO Richtlijnen onderschrijven dienen een Nationaal Contactpunt (NCP) voor de OESO richtlijnen in te stellen. Zie ook [kamerbrief functioneren NCP](#)

- Waar bedrijven met overheidssubsidies of diensten worden gesteund, zou voldoen aan de OESO-richtlijnen altijd een voorwaarde moeten zijn. Dit is al wel het geval bij het OS-instrumentarium, maar ook daar blijft het vaak beperkt tot het ondertekenen van een verklaring dat de OESO-richtlijnen bekend zijn en worden nageleefd. Hier kan de uitvoering worden aangescherpt.³ Daarnaast zijn er instrumenten voor steun aan bedrijven waar nog geen enkele koppeling is gemaakt aan MVO-voorwaarden en dus de OESO-richtlijnen, zoals het topsectorenbeleid en innovatie instrumentarium van EZ.
- De overheid moet de OESO-richtlijnen actief uitdragen, ook bij IMVO-convenanten. Bij de onderhandelingen van IMVO-convenanten zit de overheid nu vaak vooral als waarnemer aan tafel, terwijl hier een uitgelezen kans is om de OESO-richtlijnen actief uit te dragen.
- Bij subsidie voor MVO-stimulering (bijv. aan MVO Nederland en IDH) zou bekendheid en implementatie van de OESO-richtlijnen centraal moeten staan. Dit is nu niet het geval.

Het MVO Platform bepleit het instellen van een interdepartementale MVO-coördinatie. Deze krijgt de rol om te waarborgen dat de OESO richtlijnen onder de aandacht worden gebracht en als voorwaarde gelden in álle beleid dat zich op bedrijven richt. Ook het aanscherpen en in lijn brengen van de uitvoering van die voorwaarden kan deel van de taakstelling zijn.

Bemiddeling door NCP

Over de andere taak van het NCP, bemiddeling bij klachten, stelt de brief van Ploumen terecht dat hierover veel onduidelijkheid is. We lichten daarom toe wat het “behandelen van meldingen” betekent, en wat niet. Het NCP bekijkt het naleven van de OESO-richtlijnen door een specifiek bedrijf, als een belanghebbende partij daarover een - goede gedocumenteerde - klacht indient. Het NCP onderzoekt de naleving dus niet op eigen initiatief. OECD Watch constateert bovendien dat het Nederlandse NCP weliswaar relatief goed scoort, maar ook hier leidt minder dan de helft van de klachten via het NCP tot (voor de melders) bevredigende resultaten.⁴

Sinds 2014 is het mandaat van het NCP uitgebreid met bedrijfsoverstijgend onderzoek, echter alleen op verzoek van het kabinet. Van dit mandaat wordt momenteel voor het eerst gebruik gemaakt door het instellen van een onderzoek naar de implementatie van de OESO-richtlijnen in de Nederlandse olie- en gassector.

Het NCP kan daarom niet gezien worden als toezichthouder op de naleving van de OESO-richtlijnen. Ook kan uit geringe aantallen “meldingen” bij het NCP niet afgeleid worden dat er weinig schendingen zijn.

UNGP's

Naast de OESO-richtlijnen zijn de VN *Guiding Principles on Business and Human Rights* (UNGP's) van groot belang. Nederland presenteerde in december 2013 het “nationaal actieplan mensenrechten en bedrijfsleven” om uitvoering te geven aan de UNGP's. Dit plan kent geen duidelijke looptijd en we signaleren dat de aandacht voor UNGP's verslapt. Een voorbeeld daarvan is dat er in het actieplan voor de SDG's geen enkele verwijzing naar wordt gemaakt⁵, terwijl het twee complementaire VN-processen betreffen. Wij dringen er daarom op aan, evenals het College voor de Rechten van de Mens⁶, dat de uitvoering van de UNGP's hoger op de agenda komen, bijvoorbeeld door een voortgangsrapportage, gevolgd door een herziening van dit plan.

IMVO-convenanten

Regelmatig blijkt dat Nederlandse bedrijfssectoren betrokken zijn bij schendingen in productieketens. Minister Ploumen stelde met het IMVO-convenantenbeleid de (vrijwillige) aanpak van risico's en schendingen in productieketens centraal. Het uitgangspunt voor dit beleid wordt breed gesteund en veel maatschappelijke organisaties zijn actief betrokken bij de IMVO-convenanten. Uit deze praktijkervaring zien we noodzaak tot bijsturing van dit beleid op verschillende punten; processen om tot convenanten te komen verlopen uiterst moeizaam. Eind 2016 zouden tien van de dertien

³ Het MVO Platform deed diverse malen voorstellen voor aanscherping van de voorwaarden. Zoals MVO Platform, [Brief over IMVO-kaders](#)

⁴ OECD Watch, [Remedy Remains Rare](#), An analysis of 15 years of NCP cases.

⁵ MVO Platform [Reactie op het Plan van Aanpak voor de SDG's](#)

⁶ College voor de Rechten van de Mens, [brief aan Minister Koenders](#), januari 2016

risicosectoren een convenant afgesloten moeten hebben. Momenteel zijn er vier⁷ getekend waarvan twee (Duurzame Eiwitten en Hout) zich op marktdoelen richten en niet op het hoofddoel van IMVO-convenanten: “substantiële stappen van verbetering te bereiken voor groepen die negatieve effecten ervaren”.⁸

et convenantenbeleid lijkt ingezet te worden voor andere doelen die op zich zinvol zijn, maar de vraag rijst hoe de geconstateerde risico's dan worden aangepakt.

Het MVO Platform dringt aan op diverse aanvullende maatregelen om risico's aan te pakken én om tot IMVO-convenanten met resultaat te komen. Samengevat hebben wij de volgende suggesties

Spoor 1: Achterblijvers aansporen met aanvullend beleid

Bedrijven moeten niet alleen uitgenodigd worden om een IMVO-convenant af te sluiten. Ook uit ander overheidsbeleid dat bedrijven aangaat, moet de boodschap spreken dat het noodzakelijk is om due diligence⁹ onderdeel van de bedrijfsvoering te maken. Dat andere beleid kunnen zowel “wortels als stokken” zijn, zoals het stellen van voorwaarden bij vergunningen en subsidies, of wettelijke plichten tot rapportage of zorgplicht. Zie hierover ook onze brief van juni 2016¹⁰ en de inbreng in de ronde tafel van februari 2017.¹¹

Spoor 2: Actieve overheid

In de sectoren waar wel onderhandelingen lopen, moet de overheid niet alleen waarnemer zijn, maar een betrokken partij die op veel manieren kan zorgen voor kwalitatief goede convenanten met een zo hoog mogelijk ambitieniveau. Dit gebeurt onvoldoende. Op dit moment zien wij noodzaak de minister op te roepen om te interveniëren in diverse processen, vooral om te waarborgen dat de convenanten minimaal voldoen aan het SER-advies en dus gaan leiden tot “substantiële stappen”. Zie ook de voorstellen voor een actieve overheidsinzet in onze brief van juni 2016¹²

Spoor 3. Uitvoering afgesloten convenanten

De minister sprak in de begrotingsbehandeling in november 2016 over de impact die zij van de convenanten verwacht.¹³ Getekende convenanten behelzen slechts een plan waarvan de uitvoering nog moet volgen en de beoogde impact jarenlange inspanning gaat vergen. Het is daarvoor onder meer noodzakelijk dat er een uitvoeringsstructuur is, monitoring en toezicht, politieke aandacht en voldoende financiële middelen. Ook een actieve inzet vanuit de overheid, als partij in het convenant, is van belang. Uit de eerste ervaringen met de uitvoering van convenanten lijkt hiermee geen rekening gehouden. Zo loopt de financiering van het kledingconvenant al in juli 2018 af.¹⁴ Ook is de (toegezegde) financiële ondersteuning van de maatschappelijke organisaties betrokken bij het kledingconvenant een jaar na ondertekening nog steeds niet rond. Het nieuwe kabinet zou daarom snel moeten zorgen voor een borging van de uitvoering van IMVO-convenanten. Zie ook onze brief van november 2016.¹⁵

Mededingingsbelemmeringen bij MVO

Zowel bij IMVO-convenanten als bij andere MVO- en duurzaamheidsinitiatieven blijkt mededingingswetgeving een flinke belemmering te vormen voor samenwerking tussen bedrijven.¹⁶ Een brede coalitie, waarin het MVO Platform samenwerkte met onder meer VNO-NCW, heeft dit probleem in 2015 aangekaart. Minister Kamp heeft daarop gezocht naar oplossingen en stelt daarbij nu ook wetgeving voor die het mogelijk maakt om initiatieven algemene gelding te geven voor de hele

⁷ Textiel en kleding, Banken, Duurzame Eiwitten en Hout.

⁸ SER, [Advies imvo-convenanten](#) pag. 19

⁹ Due diligence is de inspanning die van bedrijven wordt gevraagd om betrokkenheid bij mensenrechtenschendingen tegen te gaan. Zie ook MVO Platform, <https://www.mvoplatform.nl/wat-is-mvo/due-diligence>

¹⁰ MVO Platform [Brief AO IMVO 22 juni 2016](#)

¹¹ MVO Platform, [Inbreng Ronde tafel IMVO-convenanten](#), februari 2017

¹² MVO Platform [Brief AO IMVO 22 juni 2016](#)

¹³ “Er zijn echter heel veel interventies die eigenlijk niet zo heel veel geld nodig hebben, maar die wel een enorme impact kunnen hebben. Ik noem bijvoorbeeld de convenanten die we hebben gesloten.” Minister Ploumen, Begrotingsbehandeling BuHa-OS 2016.

¹⁴ De looptijd van het kledingconvenant is 5 jaar, financiering voor het secretariaat dat toeziet op de uitvoering, is toegezegd voor 2 jaar.

¹⁵ MVO Platform [Brief voor het AO IMVO van 7 december](#)

¹⁶ MVO Platform, [Mededingingsregels nog steeds belemmering voor mvo](#).

sector. Het MVO Platform is daar positief over: dit wettelijke initiatief kan de noodzakelijke ruimte creëren vanuit mededingingsoptiek, en biedt daarnaast perspectieven voor koplopers om het gelijk speelveld in hun sector omhoog te brengen. Wij hopen dat de Kamer bij de beoordeling van dit voorstel ook de doelstellingen van het MVO-beleid in het oog houdt.¹⁷

MVO op EU niveau

Op Europees niveau is sinds 2014 sprake van stagnatie met betrekking tot MVO-beleid. Nederland heeft zich gedurende het voorzitterschap van de EU in 2016 ingespannen om MVO op Europees niveau stevig te agenderen, onder meer door gezamenlijk met het maatschappelijk middenveld een conferentie te organiseren¹⁸. De raadsconclusies¹⁹ waarmee in juni 2016 het voorzitterschap werd afgesloten waren een krachtige oproep. Minister Ploumen stelt in de verzamelbrief van februari dat MVO nu geborgd is in de Europese Mededeling over Duurzame Ontwikkeling. Dit plan gaat echter alleen over de (positieve) bijdrage die van bedrijven wordt verwacht in het kader van de SDG's. Het biedt geen (toegezegde) uitvoeringsplannen van de OESO-richtlijnen en de UNGP's.²⁰ Het geluid van minister Ploumen contrasteert dan ook met dat van minister Koenders die in de zojuist verschenen mensenrapportage 2016 stelt: *"Ondanks herhaalde toezeggingen heeft de Commissie op dit punt nog geen resultaten laten zien"*.²¹ Koenders voegt zich hiermee bij de vele gezaghebbende oproepen die aan de Europese Commissie zijn gedaan om actiever te worden op dit punt. Wij wijzen op recente aanbevelingen van het Fundamental Rights Agency voor de uitvoering van de UNGP's²² en de brief van Prof. Ruggie.²³

Nederland zou zich daarom moeten blijven aandringen op Europees beleid voor de uitvoering van de MVO-normen.

MVO en economische missies

De brief van het MVO Platform over MVO in handelsmissies²⁴ speelde een grote rol in het AO over economische missies van 29 januari 2017. Veel Kamerleden hadden vragen op basis van de informatie uit deze brief. De minister deed de toezegging de brief te bestuderen, met VNO-NCW te bespreken en met een schriftelijke reactie te komen. Daarbij werd gesteld "dit hoeft geen weken te duren". Deze toegezegde schriftelijke reactie is echter nog steeds niet verschenen.

Wij informeren u graag nader over deze, en andere MVO onderwerpen.

Vriendelijke groet,

Suzan van der Meij
Coördinator MVO Platform (06 12271726)

De leden van het MVO Platform zijn: ActionAid, Amnesty International, Both Ends, CNV Internationaal, Cordaid, Fairfood, Fair Wear Foundation, FNV Mondiaal, GoedeWaar.nl, Greenpeace Nederland, HIVOS, ICCO, Kerk in Actie, Landelijk India Werkgroep, Max Havelaar, Milieudefensie, Oikos, Oxfam Novib, PAX, Schone Kleren Campagne, SOMO, Stop Kinderarbeid, Tax Justice, UNICEF Nederland, VBDO, World Animal Protection.

¹⁷ Over de [concepttekst](#) van de 'Wet ruimte voor duurzaamheidsinitiatieven' loopt op dit moment een consultatie.

¹⁸ EU roadmap to business and human rights, 11 mei 2016 <http://eu-roadmap.nl/>

¹⁹ MVO Platform, [Raad van Europa hernieuwt commitment aan UNGP](#)

²⁰ ECCJ (het Europese netwerk waar het MVO Platform bij is aangesloten), [reactie](#) of de EU mededeling.

²¹ [Mensenrechtenrapportage 2016](#) p.28

²² Fundamental Rights Agency [Opinion business and human rights](#)

²³ Prof Ruggie (auteur UNGP), [Brief aan de Europese Commissie](#)

²⁴ MVO Platform [Brief voor AO Handels- en investeringsbevordering van 6 december 2016](#)